

52 148

52 148

081

39

1c

~~1396~~

1478

Ба 148

К. Лейко.

СНАТВОРНЫ МАК.

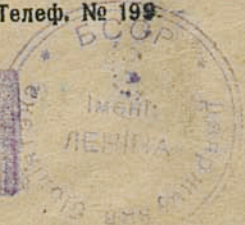
Сцэна для дзіцячых тэатроу.

ВІЛЬНЯ.

Друкарня „Артель Печатнаго Д’бла“. Телеф. № 199.

1919.

П

Иль. 1953 г. б. 148.

1994 г.

К. Мейко

ОГЛАВЛЕНИЕ

Содержание

С. Мейко
Содержание

15.04.2009

Пасвячаю гэту сваю працу
всyakовым дзецям Слонімскага
навету.

Аўтор.

Асобы:

Снатворны Мак.

Царыца Рожа.

Лесная кветка званочэк.

Дзед-Лесавік.

Мурашка-працоўніца.

Разэда-жэбрачка.

Асва.

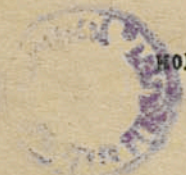
Пчэла.

Мятлік.

Скакунец (стракоза).

Хлопчыкі: Цыпрыянка і Гарасімка.

(Усе асобы прыбраць можна у кітайскую колеровую паперу пры помачы дротоў).

Схатворны мак.

(Сцэна для дзіцячых тэатроу).

Сцэна I.

Адбываецца усё гэта у садку, абгароджэным тынам, пасярэдзіне садка роўненькі пляц, дарожкі высыпаны жоўтым пяском; кругом пляцу грады с кветкамі. У тыне, перад публікай, перэлаз, а з боку яго дзьверцы, каторыя выходзяць на вуліцу. Ад дзьвярэй у садок ідзе вузенькая сьцежэчка. Мак у чывоным адзеньню стаіць на градзе з леваго боку.

Мак (*Шадняўшы вочы у верх з вялікім чуцьцём гаворыць сам сабе*).—Як сягоньня ласкава сьвеціць сонейка! Лыблю я яго залацістыя, цёплыя праменьня. Гэтыя праменьня даюць мне радасьць

ды сілу. Сонейка усіх нас гадуе: кветачкі яно адзеваеть у харошэнькіе ды багатые апраткі; пташэчак і мурашачэк корміць смачнаю страваю; дрэвам дае салодкі сок і акрывае іх густым, ды зялёным лісьцём. Вяліка слава яму!.. Весна гэта нашэ вяліка сьвята. Сягоньня у чэсьць вясны я зраблю у сябе вечарынку. Пасклікаю кветкі, мурашэк, хлопчыкоў: ніхай усе разам павесяляцца,—(Мак сходзіць з грады; бярэ вэнік і пачынае чысьціць сьцэжкі. Нехта стукае у дзьверы. Мак атчынае, уходзіць Званочэк).

Мак—званочэк.

Званочэк. Пахвалёны табе снатворны мак!

Мак. Навекі. Куды цябе Бог нясе, Званочэк?

Званочэк. З лесу прыйшоў да цябе у садок, шапоўны маку. У нас у лесі цяпер надта страшна, ды сумна: адны совы крычаць, ды ваўкі выюць.

Мак. А чаму-ж ты, дабрадзею, не распацешыш лесу сваім вясёлым галаском? Засьпеваў бы там песьню якую ці што...

Званочэк. Ня йдуць мне на думку песьні, паночку. У мяне на сэрцы ляжыць вялікі смутак.

Мак. С чаго-ж ён узяўся? Ці ня скрыўдзіў хто цябе там у лесі?

Званочэк. Але, паночку, мяне вельмі моцна крыўдзіць у лесі касавокі зайчык.

Мак. Ну, ну, кажы як гэта было...

Званочэк. Ось паслухайце, паночку... Жыў я у лесі пад зялёнымі кусьцікамі са сваймі трыма братамі. Добра нам тамака жылося а у

ночы мы сабе спалі на мяккіх падушках, удзень цешыліся сонейкам, купаючыся у цеплаце яго залатых праменьнёў. А як сонейко хавалося за горы і на зямлю спускаўся сьвяты вечэр, да нас прыходзіў дзядуля—Лесавік і шэптаў нам свае цікавыя казкі. От раз да нас пад кусток забраўся касавокі зайчык; абнюхаў нас сваёй пычкаю, а потым без усякае прычыны—гым!.. пазрываў голавы у маіх брацікоў і пабег сабе, як шалёны у цемру густога гаю... С таго часу, як прылучылося гэтае нешчасьце, я не магу жыць у лесі: надта мне ужо шкада сваіх брацейкоў (*Званочэк плачэ*).

Мак. Не плач, дзецючок, сьлязьмі бядзе-гору не паможэш. Астайся жыць у мяне у садку.

Званочэк. Дзякую вяльможны маку, за добрае слова і ласкавы прытулак (*Нізка кланяецца. Нехта стукае у дзьверы. Званочэк атчыняе. Уходзіць Рожа*).

Мак—Званочэк—Рожа.

Рожа. Пахвалёны табе сватворны мак! Як жывеш сусед?

Мак. Дзякуй Богу, жыву сабе без бяды, ды напасьці... Надта рад цябе бачыць Рожа пахучая!

Рожа. (*Аглядаючы Мак*). Але, які ты стаў важны ды статны, як той кароль.

Мак. Гдзе-ж там... Лепшай адзежы як у цябе, суседка, ніўкога німа. Ты першая паміж нас па багацтву свайго ўбору. І калі я—кароль, ты, суседка, праўдзівая царыца!...

Рожа. Дзякуй табе за добрае слова.

Мак. Як маешся, суседка?

Рожа. Па праўдзі сказаці, грэх Бога гнявіць, жывецца вясёла і шчасьліва, але чую сэрцэм што шчасьце маё працягнецца ня доўга.

Мак. Нашто ты, суседка, цемніш сваё жыцьцё цяжкімі думкамі. Аткуль яны у цябе бяруцца?

Рожа. Гэтыя сумныя думкі я ўдыхаю у сябе разам с цеплатою вясенных дзён. Цяпер весна стаіць вельмі харошая: сонейка што дзень ласкава глядзіць з неба на зямлю і грэе яе сваімі цёплымі праменьямі. Я расьцвіла і зрабілася пышнаю кветкаю. Над маёй галавой ўюцца клубы пахнучага водару. Людзі ня могуць нацешыцца маёю красою, ня могуць надыхацца маім водарам. Але як яны глядзяць ня мяне, ды хваляць, я бачу у іх вачах воўчую прагавітасць. Мне так і здаецца, што вось хто небудзь з іх выцягне руку і аткруціць мне галаву; тагды й канец майму жыцьцю.

Мак. Праўда твая, пахучая Рожа, людзі не прыяцелі нашы; яны губяць нас без ніякаго жалю... Але ня будзем сягонья думаць а благім; лепей паскачэм, ды павесялімся: сягонья у мяне у часць вясны вечарынка.

Рожа. Гэтаму я надта рада.

Мак. Званочэк, заві гасьцей сюды.

Званочэк. (*Атчыняе дзьверы і крычыць*). Кветачкі пахучыя, матылі лятучыя, мурашкі паўзучыя і выхлопчыкі—малойчыкі—збірайцеся на вечарынку да шаноўнага пана мака!

Мак, Званочэк, Рожа, і Мурашка-працоўніца.

Мурашка. (упаўзаючы) Ці жыў—здароў чырвоны Мак?

Мак. Жывём; як васпаня гадуешся?

Мурашка. Нічога сабе, цягася пакуль што па сьведзі... Прышла да цябе на скокі ды на сьпеви.

Мак Вельмі рад бачыць цябе на сваей вечарыны. Толькі будзь ласкаў да мяне блізка не падпаўзай: бо вы, мурашкі, хоць і працаўнікі добрыя, але падчас і кусацца можаце, як сабакі.

Мурашка. Ой, мой дабрадзею, каб гэтака думка і запала мне ў галаву, то, даль-бо не маглабы споўніць, бо зубоў німа, усе ад старасьці выкрышыліся (*У старану, сама сабе*). Але, каб мне удалося забіцца пад яго апаратку, я так сьнекла-бы яму бакі, што ён памятаўбы да страшнаго суду. (*Мурашка поўзае каля Рожы і моцна яе кусае у пагу, Рожка адскаківае на адзін пазе і крычыць*).

Ты, што былі і Матыль са Скануном.

Матыль і Сканунец (разам). Наклон табе сьнатворны Мак. З далёкіх палёў, ды з лясных лугоў ляцелі мы да цябе на вясёлу бясёду.

Мак. Шчасліў, што бачу вас на вечарыны. Як прыляцелі пажываеце?

Матыль і Сканунец. З ранку да ночы летаем, атдухі не маем; сонечкам любуемся, с кветкамі цалуемся... Ды схіліся, вяліможны пан Мак, мы цябе пацалуємо.

Мак. Не магу, госьці дарагія, нахінуцца;— надта спіна баліць.

Матыль і Сканунец. А-ей, як жаль, што ня можэм пацалавацца с табою, наш добры паночэ... (*У старану кажучь самі сабе*). От калі-б дабрацца да яго поўных чырвоных шчок,— выцягнулі-б з іх увесь сок. (*Атходзіць у старонку*

Тые, што былі і Асва с Пчалою.

Асва і Пчэлэ. (*Уходзіць разам, абняўшыся*). На забыў твой снатворны Мак, сьпяшылі мы з далёкае стараны. Пахвалёны табе, паночку!

Мак. Навекі... Надта рад, што бачу вас у вялікім прыяцельстві. Ці даўна зышліся?

Пчэла. С першае вясны. У Асвы вехта спаліў хату з усім скарбам: яна з голаду ўмірала. Я зжалілася дала ей прытулак у сябе і накарміла. С тае пары і прыяцельства завялося. Цяпер мы ня можам адна без другога жыці.

Асва. (*Сама сабе*). Пакуль Пчэла будзе карміць нізашто не адыйду.

Мак. А дзе вы жывеце?

Пчэла. У мяне у вульлю. Робімо кожная па сабе, а емо умесці.

Асва. (*Сама сабе*). Твой салодкі мёд.

Мак. Хвалю вашу прыязнь.

Асва і Пчэла. (*Разам*). А пазволь, вяльможны Мак, завясыці прыяцельства с табою. Мы сядзем каля твайго вуха, ды засьпеваем табе сваю песьню. Ось гэтак: бз-бз бз!..

Мак. (*Затыкаючы вушы*). Дзякую вам, прыяцелькі, ніхай калі небудзь другім разам, а цяпер вя трэба...

Асва. А шкада, што шануны Мак не дазваляе пацешыць сябе нашымі сьпевамі. (*Сама сабе*) Ой, з якой-бы я ахвотай запусьціла у яго шчокі сваё гострае жыгала!.. (*Асва і Пчэла атходзіць*).

Тые, што былі ды Разэда.

Разэда. Да ног тваіх кладу паклон, вяльможны Мак! От і я, нябога, прыйшла да цябе на званну вечарынку.

Мак. Дзякую, пані, што не зганбавала маім зазызывам... Як-жэ цябе Бог хавае?

Разэда. У бядзе, ды у горы, мой пане, пакутую усё сваё жыццё... Ось і цяпер Бог паслаў вельмі цёплую вясну; усюды напладзілася такая цэма рознае машкары, што ліку німа ей. І што-ж вы думаеце, ад гэтае праклятае погані мне жыцця не стала: яна зусім аблапошыла усю маю апратку, і цяпер я хаджу як жэбрачка якая.

Мак. Вачу, што адзеньне на табе не багата; але гэта, суседка, не вяліка беда: тваё бацаццё не ў адзеньню а ў пахучасьці, каторай заздрыцьцяць табе усе кветкі.

Разэда. (Крыўдуючы). Якая мне карысь з гэтае пахучасьці! От калі-б у мяне былі харошыя опраткі, тагды-б я была шчасліва!..

Мак. Што зрабіць, будзь здаволена, суседка, тым, што маеш.

Разэда. Дзякую пану за добру параду. (Сабе самой). От каб я дабралася да твае кудлатае галавы, добра палапошыла б кудлы. (*Разэда атходзіць у старану*).

Тыя, што былі ды два хлопчыні: Цыпрыянка і Гарасімка.

(Хлопчыкі. Уходзяць абняўшыся, агледаюць кветкі, а потым глядзяць на Мак і гавораць).

Цыпрыянка. Гля, які лапушысты Мак.

Гарасімка. Які зухаваты!..

Цыпрыянка. Гарыць, як вогнішчэ.

Гарасімка. Як дасьпее, галава будзе у яго з добры жбанок...

Цыпрыянка. Не, з гаршчок.

Гарасімка. А можа з бочку!...

Цыпрыянка і Гарасімка. (Разам). Кладзем табе, снатворны Мак, паклон да самае зямлі.

Мак. Надта рад бачыць вас на сваёй вечарыны. Вы здаецца жывеце тутака нідалёчка?

Цыпрыянка. Ось тутачка, зусім блізка.

Гарасімка. За тыночкам гэтым, пане.

Мак. Ах, узнаю! Гэта вы тутака што дзень ходзіце, ды прасоўвываеце у садок, праз тынок рукі, каб што небудзь сарваць...

Цыпрыянка. Пільнуем твой садок, салодкі Мак.

Гарасімка. Даглядаем, каб якіе злодзеі цябе, паночку не абакралі...

Мак. Дзякую вам, хлопчыкі, за вашу суседзкую прыхільнасць. Цяпер я буду з вашаго боку спакойны, а то я ўсё думаў, што вы хочэце мяне скрыўдзіць.

Цыпрыянка і Гарасімка. (Разам). Ніхай Бог крые... Ці-ж мы якіе шыбельнікі каб цябе скрыўдзілі.

Мак. Ну ну дай Божа, каб было гожа.

Цыпрыянка і Гарасімка. (Разам, самі сабе). От, як дасьпееш добра цябе, ягомасць, устрахнём (Атходзяць у другі бок).

Усе тые што былі Мак у місачках гатовіць страву.

Разэда. Уміраю без вады; дайце піць...

Мурашка. Есці так хочэцца, што здаецца зжор-бы вядзьмедзя...

Асва. Глядзі, ягомасць, каб не ўдавіўся...

Пчэла. Ой, есці хачу...

Разэда. Ой, піці хачу...

Сканунец. Есці і піці хачу...

Мак. Я пачастую вас, панове, тымі стравамі, што вы любіце. (Раздае страву).

Мак. От табе пахуча Рожа, місачку вячэрняе расы.

Для цябе, Разэда, жбаночак крынічнае вады.

Мурашачку-працоўніу пачастую цукровым пясочкам.

Дзеля Пчалы, ды Асвы прыванасіў місачку мёду.

Матыля і Скакунца пачастую сокамі палявых кветак.

А вас, хлопчыкі, пачастую прошлагодным макам (Усе ядуць).

Мурашка. Панове, глядзіце не аб'едайцеся а то зараз будземо скакаці..

Асва. Хіба-ж мурашкі скачуць? Здаецца яны адно поўзаць умеюць..

Асва. Ах, ты цыганка задрыпаная! (Падбегае да Мурашкі і кусае яе у сьціну).

Мурашка. Ратуйце, разбойніца Асва кусаецца!.. (Паміж гэтых пачынаецца сварка ды разбой. Хлопчыкі бягуць кулакамі, Пчэла з Асваю кусаецца; Скакунец гоніцца за матылём. Званочэк старацца памірыць гэтых, але нічога ня можа зрабіць).

Мак. Панове, кінце сварку. Лепш павесялімся ды паскачэм... (Пачынае граці музыка. Усе спачуць і сьпяваюць: Гой мае грыванікі!

(Канец першай сцэны. Заслона).

Сцэна II.

Абстава тая, што й была.

(Званочэк адзін, сядзіць на ўслоне і стружае сабе цыганчыкам кіёчка)

Званочэк. Мак пашоў у госьці да Рожы. Як добра па брацку яны жывуць між сабою; нічога ня робяць адно другому на перакор, не зайздросьцяць, расінку і тую падзеляць паміж сабою па роўну. Люблю я гэткае брацкае жыцьцё... (Глядзіць на неба). Як ясна сягоньня сьвеціць сонейка. Кветачкі так і цягнуцца да яго, як дзеткі да свае мацеры. І як яно багата ды пышна адзело усіх! Наш Мак што ні дзень, то ўсё харапэе. А Рожу трудна ўзнаць,—гэткая стала чырвона ды пышна!.. Куды ня ўскінеш вокам,—усюды усё расьце, паўнее, красуецца. Хвала Сонейку за яго вяліку міласць і шчодрасць!..

Я настружу кіёчкоў, ды падапру імі слабейшыя кветачкі, каб яны ад ветру не хіліліся на зямлю. (Званочэк задумываецца, а потым пачынае сьпеваць сумную песьню. Нехта стукае у дзьверы. Званочэк атчыняе. Уходзіць Дзед-Лесавік).

Званочэк, Дзед-Лесавік.

Дзед. Божа, памажы, хлопчэ!

Званочэк. Дзедка, мілюсенькі, гэта ты? Як-жэ я рад, што угледзіў цябе! (Лашчыцца да яго і абнімае).

Дзед. Ну, як цябе тутака Бог гадуе?

Званочэк. Грэх што кепскае сказаць—жывецца, як найлепей; толькі надта маркочуся на табе дзедку (*Садзіцца побоч на услоне*).

Дзед. Як тутака у вас усё пекна: кветак шмат і дух лёгкі ды пахучы...

Званвчэк. Але, дзядусю, тут усё такое пекнае, што як узглянеш, то здаецца,—усё гэта намалевана.

Дзед. А у каго-ж ты, дзяцючок, тут жывеш?

Званочэк. У Мака, мой дзедку! Ён надта добры і ня зьдзекуецца надамною.

Дзед. Я надта рад, што ты нашоў сабе тутака добры прытулак.

Званочэк. А скажы, дзедку, што у вас робіцца там у лесі?

Дзед. У лесі у нас цяпер пайшлі, дзяцючок, вялікіе неспарадкі. Дужэйшыя душаць слабейшых, а слабейшыя нападаюць на тых, хто слабей іх саміх. Хто хітрасьцю ды абмавам жыве, а хто зладзействам ды разбоямі. Надоечы мядзвездзь з воўкам счачіліся і давай адзін другому бакі мяць. Ледзьве, ледзьве я іх разбараніў.

Званочэк. Дык ты, дзедку, і цяпер усе гамуеш буйных зьвероў?

Дзед. А штож рабіць, дзяцючок, трэба стромаўываць іх зладзейскую натуру.

Званочэк. Дзедку, мой мілюсенькі, людзі моўляць, што ты ведаеш, што добрага і благога робіцца на сьвеці. Скажы-ж мне, мой мілюсенькі, ці угледжу я калі небудзь сваіх браткоў нябошчыкоў...

Дзед. Пакуль жыў будзеш не пабачыш, а як памрэш, то на тым сьвеці угледзіш

Званочэк. Ах, як жаль мне маіх брацейкоў!.. Дзедку, мой саколiк (*шэпчэ*), я чуў што у цябе ёсць жывая вада, катораю можна ажыўляці нябошчыкоў. Дай, дзедку, мне хоць капельку гэтае вады, каб я мог ажыўіць сваіх брацейкоў.

Дзед. Людзі, Званочэк, шмат моўляць непраўды і гэтакое вады у мяне німа. А ёсць толькі дзiвадзейныя парашкі ды звонiк чараўны.

Званочэк. Осць што!.. А скажы, дзедку, якую сілу маюць твае парашкі ды звонiк.

Дзед. Сiма ў маіх парашкоў гэтакая, дзяцючок: як хто іх прыме на—нач, той у сьне, як на зьяві будзе усё чуць ды бачыць; і да такога ніякі лiхадзей, або чараўнiк не прыступіцца. А звонiкам можна уселякіе чары ад людзей адводзіць, зачараваны сон адводзіць...

Званочэк. А-ей, як гэта усё цікава!..

Дзед. Дык ты, сакалок, прыходзь сягоньня да мяне у лес,—я дам табе гэтых парашкоў ды звонiк.

Званочэк. Добра, дзедку, прыйду, дальбо,—прыйду...

Дзед. (*падыхаючыся з услона*). Засядзеўся я у цябе, хлопчэ; пара ужо ісці да дому. Бывай здароў!..

Званочэк. Як жаль, што ты дзедку атходзіш!..

Дзед. Дык глядзі-ж, дзяцючок, прыходзь сягоньня вечэрам да мяне; я буду чакаць цябе на палявцы, пад густым дубам, нiдалёчка ад таго мейсца, дзе ты жыў са сваімі брацейкамі (*выходзіць*).

Званочэк адзін.

Званочэк. Які гэты дзедка добры! Як шчыра

я люблю яго! Ен нікога ня скрыўдзіць, не абсудзіць, нікому ганьбы не дасць. Ня тое, што чэлавека,—але мурашкі і тае ня скрыўдзіць. Кветкі, або былічкі і тых шкадуе і нікога ня стопчэ нагою. (Садзіцца на ўслоне і ізноў пачынае стругаць клічкі. Нехта стукаецца у дзьверы. Званочэк атчыняе. Пчэла, Матыль, Сканунец, Мурашка, Разэда і два хлопчыкі.

Званочэк і ўсе тые, што увайшлі.

Асва. Пахвалёны табе, малеваны панічык!..

Мурашка. Чалом бью табе, мудрагель наш, да самае сырое зямлі...

Матыль. Мы прыйшлі да цябе, срыбны Званочэк, з адной важнай справай!..

Пчэла. І вельмі сакрэтнай!..

Сканунец. Ды надта цікавай!..

Званочэк. З усёй душы гатоў служыці вам, чым магу; але ня ведаю чаго вы ад мяне хочэце.

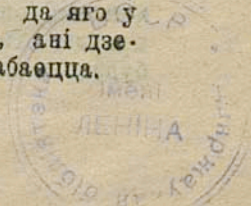
Усе. Дзякуем за добрае слова.

Мурашка. Павове, вы ўсе малакасосы і ня ўмеецце сваёй мовы скігаваць на лад. Пазвольце мне вытлумачыць Званочку з якой справай мы прыйшлі да яго.

Усе. Гавары, гавары, наш мудрагелька.

Мурашка. Ня буду марна траціць слоў. Пайду наўпрамік да сваё мэта. (Абярнуўшыся да Званочка). Панічык кахайны, мы агулам просім цябе вась абчым: (шэпчэ) як Мак будзе ноччу моцна спаці, ты паціху упусьці нас да яго у садок і не забараняй нам, ані словам, ані дзелам узяць у яго усё, што каму спадабаецца.

Кнв. 1953 г. 6/48 а

Раззда. Я усе пялюсткі у яго павырываю, ды уквечу сабе касу. От будзе хораша!

Асва. Дальбо увесь сок з яго выцягну.

Пчэла. Увесь залаты пылок забяру у яго, ды аднясу у свой вулей...

Мурашка. Гэй, вы, трашчоткі, змоўкніце! *(да Званочка)*. Ка і ты, маладзічок каханы, ня будзеш дурнем, ды уважыш нашу просьбу, то за гэта табе дамо багатыя падарункі.

Хлопчыні *(разам)*. Мы табе купім свістун за грош.

Асва. Мы с Пчалюю прынясема табе залатога пясочку дзеля забавы.

Матыль. Я місачку раннае расіцы дам.

Мурашка. Я табе адвалю цэлы бохан хлеба.

Званочка. Панове, ваша гутарка збэнтэжыла мяне і цяжкім камянём ляглі на маё сэрца! Вы хочэце падбіць мяне на цяжкі грэх... Не, прыцелі, я не загублю сваёй душы. Я служыў верна Маку, так і буду служыці. Чыстым я радзіўся, чыстым і умру... Выбачайце, панове, больш нам не абчым гаварыці... *(Усе апырч Званочка, збіраюцца разам і аб нечым раюцца)*.

Мурашка *(да Званочка)*. От што, месяц ты наш ясны, за тваю турбацію мы згаваріліся даць табе падарунак, якога ня тое што ты, але і бацька твой у сьне не бачыў: Мы дамо табе жывой вады...

Званочка. *(у вялікай радасьці)*. Вы здабудзеце для мяне жывой вады, катораю я магчыму ажывіці сваіх нябошчыкоў брацейкоў!.. І гэта праўда? Ай-ей, як я рад!.. Добра, панове, ніхай будзе па вашэму. Зраблю усё, што вам трэба.

Усе (разам). Ой, якая вялікая радасць! Гой-гой мілы дзяцючок!.. Дзякуем табе...

Мурашка. Чаго пажадалі, таго й дачэкалі... Дзякую табе! А за паларункамі прыйдзеш тагды, як ён у нас будзе... (Усе кланяюцца і атходзяць).

Званочэк адзін.

Званочэк (задумаўшыся). Папаўся у вялікі грэх... Які я стаў паганым дзябрывівы. Не стрымаўся: здрадзіў Мака. Сабака і ты верна служэ свайму гаспадару, а я... (Паціху плачэ, а потым гледзячы на сонейку гаворыць сам да сябе). Яснае сонейка! ты ужо адыходзіш на спакой начны і атдаеш свае апошніе ласкавыя ўзгляды цэлай зямлі. Паглянь на мяне, сіраціну адзінокага, ды навучы мяне, неразумнага, як выбіцца с цяжкага грэха. (Задумываецца моцна, а потым сханіўшыся кажэ). Бач, якая шчасліва мысль мне прыйшла у цямі.. Пайду да леса-вога Дзеда, вазьму у яго чароўных парашкоў і дам іх перад сном Маку. Ад гэтых парашкоў ён будзе у сьне, як на яві усё чужэ і бачыць і калі яго яны захочуць скрыўдзіць, то ён недасца, ён абаровіцца. Хвала Сонейку, што яно дало мне здогад, як выратавацца ад найстрашнейшага у сьведзі граха—зрады. Калі яны захочуць Маку зло зрабіць, то ён спазнае толькі якіх мае прыцелёў і застыдзіць іх... Іду да ляснага Дзеда, ён мяне выведзе з бяды. Бывайце здаровы, мае кветачкі... (Кланяецца і выходзіць).

З а с л о н а.

Сцэна III.

Абстава тая, што была. Вечэр. Мак размаўляе з Рожаю. Званочэк збірае с кветак расу на вячэру для Мака.

Рожа — Мак.

Рожа. Мінуўшай ночы мне сьніўся надта цяжкі сон.

Мак. А я заўсёды вельмі моцна сплю і ніякіх сноў не бачу.

Рожа. Я, бач, заўсёды дрыжу за сваё жыцьцё і с таго надта баязліва сплю.

Мак. А што-ж табе, пахуча Рожа, сьнілося?

Рожа. Мой сон быў надта сграшны і меў стычнасьць с табою, сусед.

Мак. Ахцяміне! Раскажы, суседка. Мяне вельмі цікавіць твой сон.

Рожа. Нанач ня сьлед было-б і гаварыць пра гэтакія страхі. Але ніхай на гэты раз будзе, як ты жадаеш.

Мак. Кажы, кажы, суседка, буду слухаці...

Рожа. Здавалася, што стаіць надта цёплая весна. Мы с табою, гэтак, як і цяпер, сядзелі тутка у садку ды абчымсці гутарылі. С цёмнаго неба на нас глядзелі дзеткі сонейка — ясныя зоркі. З далёкаго поўдня нясьліся сюды ціхіе вецяркi, ды ласкава абвеваючы нас, шэпталі нам свае чароўныя казкі. Паміж нас густымі хмаркамі клубіліся запахі маладой вясны. Срэбная раса сваім халадком сьвязаыла нас. Мы с табою былі зусім здаволеныя, шчасьлівыя... Потым, не табе гаворучы, напалі на нас нейкія

страшныя мары і, абступіўшы, пачалі здзіраць з нас нашы апраткі... Я надта спалохалася і вразу прачхнулася.

Мак. Але, суседка, ты надта брыдкі сон бачыла. Адным толькі можна сябе пацешыці, што снэ надта рэдка збываюцца.

Рожа. Гэта праўда... Але усё-такі, суседзе, трэба асьцерэгацца.

Мак. У мяне ёсць шчыры служка—Званочэк.

Рожа. Не давераўся Мак: бывае, што нашы першыя прыяцелі атдаюць нас у рукі нашых ворагоў.

Мак. Сягонья у цябе, суседка, у галаве надта нудныя думкі.

Рожа. Сэрце маё чуе, нешта нядобрае. (*Устае*). Пара мне да дому. Бывайце здароу, сусед!.. (*Выходзіць*).

Мак. З Богам... Ніхай табе Бог пашле вясёлыя думкі, ды шчаслівыя снэ...

Званочэк — Мак.

Званочэк сыдзе у місачку з расою парашкі, што прынёс ад дзеда Лесавіка і размешаўшы надае гэту страву Маку.

Мак (*есць і кажа*). Якая смачная стравка! Сцюдзёная раса дадае мне сілы, падымае у галаве добрыя думкі, вясёлыя пачуцьця. (*Звертаючыся да Званочэка*). А чаму гэта ты, хлопчэ, не вячэраеш?

Званочэк. От зараз, паночку, і я буду...

Мак. А чаму ты сягонья гэтакі хмурны; ці не ўвязаўся да цябе, хлопчэ якая напасць?..

Званочэн. Не, паночку... Крыху нездаровіцца. От напыюся халоднае вады,—і ўсё праройдзе (не ваду).

Мак (навячэраўшым лажыцца спаць і сам абавявае). Якая сягонья пекная ноч! Як ласкава глядзяць на зямлю зоркі. А якая пахучасць стаіць усюды... Вясёлая, ды шчаслівая пара... Хвала высокаму небу!.. (Мак засыпае). **Званочэк** паціху выходзіць з саду на вуліцу. Ноч цямнее. Потым зразу атчыняюцца дзверы і у садок урываюцца у масках: **Асва**, **Пчэла**, **Матыль**, **Скакунец**, **Мурашка**, ды два хлопчыкі. **Мак** хоць і сьпіць, але, прыняўшы страву с чароўнымі пырашкамі, усё чуе і бачыць у сьне як на зьві. Як адно да **Мака** прыторкнуўся; ён зразу стаіўся ат сну і моцна закрываў.

Мак. Стойце зладзеі! Ні кроку ўпярод! Вы хацелі мяне абакрасьці?.. Ах, вы шыбельнікі, душагубы! За гэта я вас зачарую вечным сном. (Мак падымае рукі і кажа заклінаньне):

Сьпіце, моцна пачывайце,

Ды ніколі не ўставайце!..

(**Дмухае** на зладзеёў. **Усе** пачынаюць слабець і зіміцца на зямлю).

Раззда. А-ей, як спаці хочэцца!..

Асва. Сон валіць на зямлю.

Мурашка. Вочы зліпаюцца, як у п'янай!..

(**Усе** лажыцца і засыпаюць. **Уходзіць Рожа**, а за ёй **Званочэк**).

Мак, Рожа, Званочэк.

Рожа. Ніяк не магла сягонья заснуць. Нейкае цяжкое чуцьцё надта таміло мяне... Дай,

думаю, адведаюся да свайго суседа Мака, ці не прылучылося з ім якое бяды...

Мама, Сов твой, суседка, быў праўдзівы. Ось зараз. як ты выйшла адгэтуль, — я павячэраўшы лёг спаць. Ня ўсьнеў ешчэ сплюшчыць вачэй, як зараз сюды уціснуліся нейкія зладзеі, закрывішыся чорнымі маскамі і давай зрываць з мяне апраткі. Яны маглі сцягнуць з мяне усё да апошняе ніткі, бо я сам спаў, а Званочэк выйшоў чагось-то на вуліцу. Але неякім дзівам сягоньня у сьне я ўсё чуў, ды бачыў, як на зьяві. І от зладзеёў гэтых я злавіў, ды зачараваў іх вечным сном. От яны усе тут лежаць, разбойнікі гэтыя...

Рома (*паднімаючы маскі*). Ба! ды гэта усё нашы знаёмыя: вась Мурашка, вась Асва с Пчалаю, вась Матэль і Скакунец, а гэта хлопчыкі!..

Мак. Вот дык прыцелі!.. Ну, цяпер канец іхнім зладзействам: яны ніколі ужо непрачхнуцца.

Званочэк (*кланяючыся*). Вяльможны Мак, мне ладта шкада іх.. Як яны любілі сьветлае сонейка! Як вясёла гулялі у яго залатых, цёпрых праменьнях!—а цяпер лежаць, як нябожчыкі, без усмешкі, без пахілкі... Цяжкая іх доля!.. Пашкадуй іх, вяльможны Мак, даруй ім віну, знімі з іх закляцьце сваё. Будзь, як сонейка, каторае ніколі нікога не карае, а на ўсіх добрых і благіх сьвеціць і усіх грэе сваім цяплом...

Рома. Званочэк кажэ праўду: нам усім трэба быць чыстымі, як сонейка...

Мак. Не праціўлюся гэтаму; але-ж ня трэба забываць, што зладзейства павінна быць укарана.

Званочэк. Праўда, шалёныя гэтыя павінны быць укараны; але трэба зрабіць, каб гэтае ка-

раньне не было здэкам над стварэньнем божым і каб яно ня ўносіло сваркі у жыцьцё ды разрухі. Лепей хай будзе пчасьце... Ніхай лепей усе радуюцца веселяцца

Рожа. Надта добра прыдуманна...

Май. Лепшаго вічога не прыдумаеш.. Але уся беда у тым, што зачараваці сном я магу, а атчараваці няўмею: німа у мяне на тое сілы. Як-жа тут быць?..

Званочкі. Гэта я магу з вялікай радасьцю зрабіць, Вось гэтым звонікам. *(Звоніць чароўным звонікам. Усе працяваюцца і ўстаюць. Усе радзюць).*

Матыль. Ізноў жыцьцё!..

Снапунец. Ой якая радасць! ізноў буду весяліцца...

Разэда. Я буду цяпер шчасліва і без багатае адзежы...

Асва Ой радасць! Я вырываю сваё жыгала!..

Пчэла. І я зраблю па твоему...

Хлопчыні. Больш ніколі ня будзем нікога крывіць.

Мурашка. Ізноў праца і прыятны атдачынак. Ой лопну з радасьці! Музыка, барджэй грай! Панове, збірайцеся на скокі, ды сьпевы!.. *(Музыка грае. Усе бяруцца за рукі і скачуць, спяваючы):*

Падушэчкі, падушэчкі,

Ды ўсё пухавыя!..

Малодачкі, малодачкі,

Ды ўсё маладыя!..

Каго люблю, каго люблю,

Таго падалую,

Падушэчку пухавую

Таму падарую!..

З а с л о в а .

1964

Бел. архив

1994 г.

B0000002479740